

Raadsvoorstel: Z/20/688462/D-707376
Onderwerp: Steun SHOG kwartiermakersfase

Datum: 26 augustus 2020
Portefeuillehouder: Ro van Doesburg
I&O: 17 september 2020
B&A: 1 oktober 2020
Raadsvergadering: 15 oktober 2020
Opsteller: Evert Wolters/Arno van Houwelingen
Geeft voorstel begrotingswijziging: ja

Onderwerp:
Steun SHOG kwartiermakersfase
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. Stichting Hoger Onderwijs Gorinchem (SHOG) te steunen in de volgende fase waarin de stichting met behulp van een kwartiermaker beoogt: het netwerk rondom de beoogde opleiding aan zich te binden; een onderwijspartner te vinden, en; financiering te realiseren; 2. onder voorwaarden een subsidie van € 36.400 te verlenen aan de SHOG ten behoeve van de kwartiermakersfase; 1. voorafgaand aan uitkering van het bedrag toont SHOG de beschikbaarheid aan van aanvullende middelen (cofinanciering) van ten minste € 9.100,- (20% van € 45.500,-); 2. de kwartiermaker zoekt verbinding met andere regionale initiatieven – in ieder geval het IAC i.o., de Dordrecht Academy en Hbo ICT – om tot een voor de regio beste invulling van een Hbo-opleiding te komen; 3. SHOG neemt aan het einde van deze fase (medio 2021) een beslissing om de Hbo-opleiding al of niet daadwerkelijk te starten en verantwoordt deze keuze in een rapportage waarin SHOG inzicht biedt in: – verbinding met de onder 2.2 genoemde regionale initiatieven; – de mate van binding van het netwerk rondom de opleiding en het commitment van een onderwijspartner; – het commitment van financieringspartners t.b.v. de duurzame exploitatie van een Hbo-opleiding. 3. de kosten te dekken uit de hiervoor in de Visie van de Stad bestemde middelen; 4. de financiële (budgettair neutrale) gevolgen te verwerken in een begrotingswijziging; 5. bij evt. vervolgvragen van de SHOG het uitgangspunt te hanteren dat de gemeente onder nader te stellen voorwaarden maximaal 5% van de totale benodigde additionele kosten voor haar rekening neemt.
Aanleiding:
Onder de noemer GO2032¹ is tussen medio 2016 en medio 2017 in de stad intensief gesproken over wat voor stad we dan willen zijn. In deze visie van de stad zijn 11 ambities geformuleerd. Ambitie 7, vernieuwende samenwerking tussen onderwijs, beschrijft dat Gorinchem in 2032 een studentencampus heeft met een hogeschoolvoorziening en studentenhuysvesting. “Het Hbo-onderwijs bestaat uit voltijd, deeltijd en duaal onderwijs. Inhoud en vormgeving van dat onderwijs komt tot stand in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven en instellingen. Dankzij een nauwe publiek-private samenwerking bieden bedrijven voldoende stages en leerbanen aan, die voor iedere leerling en student toegankelijk zijn.” De initiatiefnemers van SHOG hebben deze ambitie voortvarend opgepakt. In december 2017 heeft dit geresulteerd in een intentieovereenkomst² tussen SHOG en de gemeente om de mogelijkheden van een Hbo-opleiding in Gorinchem te onderzoeken. Na de startsubsidie in 2017 van € 4.000,- heeft de raad in

¹ GO2032, Verbinden en vernieuwen met de kracht van Gorinchem, oktober 2017

² Intentieovereenkomst, Hbo-opleiding Liberal Arts & Science Gorinchem, december 2017

2018 € 31.540,- toegekend voor een macrodoelmatigheidsonderzoek, uitgevoerd door bureau Markteffect. De uitkomsten van dit onderzoek zijn gepresenteerd op 17 juni 2019 voor raadsleden/belangstellenden. Zowel potentiële studenten als de arbeidsmarkt zijn positief over een opleiding Hbo Creative Change Management (CCM) in Gorinchem. Naar aanleiding van deze presentatie heeft D66 op 4 juli 2019 de motie “Doorgaan met HBO Creative Change Management ingediend. Deze motie is unaniem aangenomen en het college heeft op 9 juli 2019 een subsidiebijdrage voor het opstellen van een businesscase toegekend van maximaal € 30.000. (De hoogte van dit subsidiebedrag, inclusief een co-financieringsverplichting van 20%, is in de raadsvergadering van 4 juli 2019 afgestemd.) Uitkomst van deze businesscase is de haalbaarheid van een Hbo-opleiding CCM in Gorinchem. In 2019 is overigens ook al een subsidiebedrag van € 5.000,- toegekend aan SHOG voor organisatiekosten.

Berenschot heeft in opdracht van SHOG de businesscase (zie bijlage) uitgevoerd en was in januari 2020 gereed. Conclusies van het rapport zijn:

Conclusie 1: De SHOG streeft naar een studentenpopulatie van maximaal 600 met een gemiddelde instroom van 150 studenten per jaar. Gegeven de gemaakte keuzes is het studentenaantal in 2033 het aantal ingeschreven studenten voorspeld op 592 studenten.

Conclusie 2: Bij de gegeven instroom, waarbij verwacht wordt dat de opleiding start met een aantal studenten tussen 20 en 60 studenten en dat de instroom groeit met 14% per jaar, is naar verwachting het exploitatieresultaat omstreeks de jaren 2029, 2030 of 2031 positief.

Conclusie 3: Bij de gegeven studentengroei en gemaakte inschattingen voor baten en lasten is een additionele financiering benodigd van ongeveer 7,5 miljoen euro.

Berenschot geeft in haar aanbeveling en gebruik rapport aan dat er nog geen samenwerkingspartner bekend is. De invloed van samenwerking met een partner is niet bekend, maar zo goed mogelijk ingeschat. De studentenaantallen zijn gebaseerd op marktonderzoek en waar mogelijk een vergelijking met andere opleidingen. Daarbij is bovendien de inschatting ook een resultante van de ambitie van de SHOG.

Berenschot geeft aan dat de businesscase een eerste doorlichting is op basis van een aantal onzekerheden die zich pas in de loop van de komende jaren nader zullen gaan expliciteren. De grootste onzekerheid is de instroom van studenten, de uitval na het 1e jaar en het behalen van diploma.

Helaas kon SHOG door de beperkende Corona maatregelen de inhoud van het rapport niet eerder presenteren aan raadsleden/belangstellenden en stakeholders. Voor de zomervakantie zijn twee uitgebreide video conference gesprekken geweest tussen SHOG met de wethouder en ambtenaren. De inhoud van het rapport is zowel onderwijskundig als financieel intensief besproken. Het rapport geeft nog niet een conclusie over de uiteindelijke haalbaarheid van de Hbo opleiding. SHOG heeft in de gesprekken gevraagd om een subsidie voor een kwartiermaker. Deze kwartiermaker onderzoekt de benodigde samenwerking met andere bestaande Hbo-instellingen, als onderwijspartner voor de studierichting CCM in Gorinchem, en onderzoekt de financiële realisatie. De uitkomst van deze onderzoeken resulteert in een uiteindelijke go/no go-beslissing.

Kosten voor de kwartiermaker zijn € 45.500,- . In dit voorstel wordt een bedrag van € 36.400,- (80% van € 45.500,-) voorgesteld als subsidie aan SHOG. Het resterende bedrag wordt door SHOG vanuit cofinanciering bekostigd.

Beoogd effect:

Stichting Hoger Onderwijs Gorinchem (SHOG) heeft de ambitie om in de historische binnenstad van Gorinchem een brede opleiding op te richten volgens het principe van liberal arts & science. Landelijk is het Hbo al enige tijd op zoek naar een meer gepersonaliseerd en gedifferentieerd onderwijsaanbod. Een nieuwe Hbo-opleiding in Gorinchem biedt een kleinere (regionale) leergemeenschap waarbinnen het talenprogramma ruimte is voor onderwijsvernieuwing. Dit heeft een beoogd positief effect op studiemotivatie en studiesucces bij de studenten.

SHOG beoogt met haar opleiding een grotere regionale samenwerking gericht op de uitdagingen in de publieke sector. De opleiding CCM wordt een netwerkorganisatie en zal het product zijn van co-creatie (een samenwerking van regionale zorginstellingen, regionaal onderwijs, regionale gemeenten en andere, regionale maatschappelijke instellingen)

Onderwijs is één van de belangrijkste regiofuncties van Gorinchem; om de regio vitaal te houden helpt 'functiestapeling': het is voor Gorinchem en voor de belangrijkste 'gebruikers' uit de regio van belang dat Gorinchem een zo'n breed mogelijk aanbod van regiovoorzieningen heeft. Hoger onderwijs kan dit aanbod versterken en vergroten.

Veel jongeren uit de regio verhuizen omdat er onvoldoende keuze is op het gebied van Hoger onderwijs en carrière. Jongeren gaan op kamers in de studentensteden of vertrekken na hun studie uit de regio om elders een baan te vinden waar de economische kansen en omstandigheden gunstiger zijn. Zo ontwikkelt zich een 'braindrain' en zal de functionele regio Gorinchem vergrijzen. Een Hbo-opleiding in Gorinchem zorgt er mede voor dat een deel van de hoogopgeleide jongeren in de regio blijft en dat een nieuwe doelgroep van hoogopgeleide jongeren van buiten de regio naar Gorinchem trekt.

De aanwezigheid van studenten in de stad geeft de functionele regio Gorinchem economische en sociale voordelen.

Argumenten:

- 1.1 In het document GO2032 heeft de stad een ambitie beschreven van een studentencampus met een hogeschoolvoorziening en studentenhuysvesting in Gorinchem. De gemeente heeft in de intentieverklaring met SHOG haar positieve grondhouding beschreven en dit bekrachtigt met de financiering van diverse (haalbaarheids)onderzoeken en organisatiekosten van de stichting tot nu toe (totaal € 70.540,-).
- 2.1.1 Eén van de voorwaarden voor het verlenen van de vorige subsidie voor de businesscase is dat de stichting zich verplichtte tot het werven van fondsen, zodat cofinanciering door derden mogelijk wordt. Aan deze voorwaarde van een cofinanciering van tenminste 20% is door SHOG in letterlijke zin, dus financieel, niet voldaan. De bijdrage die SHOG van derden ontving was met name in uren. (Los van het bestuur van SHOG hebben drie onderwijsadviseurs, twee financiële adviseurs, een HR adviseur, twee communicatieadviseurs, een vastgoedmakelaar en twee bouwkundigen naar inschatting van SHOG zeker 100 uur gestoken in de businesscase. Daarnaast steunde Poort 6 het initiatief drie jaar lang door om niet twee kamers in het pand Groenmarkt 8 ter beschikking te stellen.) Aan directe sponsoring is € 500,- ontvangen van de IKG. Ook daadwerkelijke cofinanciering is van belang om betrokkenheid uit het netwerk zichtbaar te maken, dus financieel. Door cofinanciering voorwaardelijk te laten zijn aan de uitkering van de subsidie ontstaan een positieve impuls voor werven van fondsen en het zichtbaar maken van commitment van derden. SHOG heeft aangegeven deze 20% realistisch en haalbaar te vinden.
- 2.2.1 Het regionale (beroeps)onderwijs is in het afgelopen jaar door o.a. de Regio Deal en

onderwijshuisvesting in grote beweging gekomen. Samenwerking en verbinding tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid is hier een sleutel naar succes. Het is van belang dat een Hbo-ontwikkeling in Gorinchem aansluit bij ontwikkelingen die regionaal in gang zijn gezet. Daarom wordt gevraagd dat de kwartiermaker voor dit onderwijsinitiatief ook de verbinding/samenwerking zoekt met minstens de drie genoemde in gang gezette onderwijsinitiatieven.

- 2.3.1 Conform de intentieovereenkomst zou het go/no go moment voor de Hbo-opleiding al hebben plaatsgevonden. De complexiteit van het starten van een Hbo-opleiding maakt echter dat dat nog niet is gelukt. Gezien de kosten die zijn en worden gemaakt – en om te voorkomen dat er nog meer kosten worden gemaakt die mogelijk niet tot resultaat leiden – is het van belang dat deze fase uitmondt in een doorslaggevende conclusie over de haalbaarheid van een Hbo-opleiding CCM.
- 3.1 De kosten ad € 36.400 kunnen worden gedekt uit het budget voor de Visie van de Stad. Het Hbo-initiatief is in deze visie herkenbaar opgenomen. De steun betreft 80% van de verwachte kosten ad € 45.500. Ondersteuning van het Hbo-initiatief past binnen de doelstelling van het budget dat de raad voor de uitvoering van de visie heeft vrijgemaakt.
- 5.1 Door het steunen van het SHOG initiatief in deze laatste haalbaarheidsfase zal een kwartiermaker dekking gaan zoeken voor de benodigde additionele financiering van ongeveer € 7,5 miljoen (volgens de businesscase). De kans is zeer groot dat binnen deze haalbaarheidsfase voor een deel van dit bedrag nog een financieringsvraag richting de gemeente komt. SHOG kan nog niet becijferen hoe groot die vraag zal zijn. Het toekennen van deze subsidie betekent indirect dan ook nadenken over wat de gemeente wil en kan betekenen voor de verdere financieringsbehoefte van dit initiatief. Ten behoeve van de verwachtingen die leven is het van belang om daarbij als gemeente vooraf een indicatie te geven van hoe ver de gemeente wil en kan gaan, ook gezien andere aanspraken op de gemeentelijke begroting.

Risico's:

- 1.1 Voor de uiteindelijke huisvesting van de opleiding is de businesscase uitgegaan van een uiteindelijke, volledige verwerving van de Groenmarkt, waarbij het pand gefaseerd in gebruik wordt genomen met een optie op het gehele pand. Eigenaar Poort 6 heeft voor het beoogde pand reeds een verkoopprocedure opgestart. Dit betekent dat nog moet worden bezien op welke manier aan de huisvestingsbehoefte van het initiatief kan worden voldaan.
- 1.2 In de businesscase is een duidelijke onderwijskundige visie en een groeiscenario in studentenaantallen beschreven. Deze aantallen zijn een resultante van het marktonderzoek en de omschreven ambitie van SHOG. SHOG kiest met haar honours aanbod voor de bovenkant van de Hbo-studentenpopulatie (goede studenten Havo en Vwo). Studentaantallen blijven een (grote) onzekerheid die zich in de loop van de komende jaren zich verder zal expliciteren. Studentenaantallen, positieve rendementen en uitstroom zijn uiteindelijk het bestaansrecht van deze opleiding.
- 1.3 Door de opleiding te positioneren als een excellente opleiding zal deze minder toegankelijk worden voor Mbo-studenten. Risico is dat binnen dit initiatief geen doorlopende leerroute mogelijk is voor deze doelgroep, zoals in andere regionale initiatieven juist wel wordt nagestreefd.
- 1.4 Gorinchem als studentenstad is een mooi beeld. Het is echter een grote uitdaging om met een instroom van 30 studenten en later het beoogde maximale aantal van 600 studenten een imago van een studentenstad te krijgen (campusgedachte, residentieel) met de daarbij genoemde voordelen van inverdieneffecten voor de stad (€ 25.000,- per student).

2.1.1 De financiële afhankelijkheid vanuit SHOG naar de gemeente is groot te noemen. De stichting geeft aan dat ook gezocht wordt naar cofinanciering via andere fondsen, zoals: het FOWW, het Rivierenlandfonds, stakeholders uit bijvoorbeeld de arbeidsmarkt en de IKG. Er bestaat een risico dat SHOG de cofinanciering niet rond krijgt. Er is dan geen sprake van een gemeentelijke bijdrage en dan stopt het initiatief hier.

Financiën:

De kosten ad € 36.400 kunnen worden gedekt uit het budget voor de Visie van de Stad. Het Hbo-initiatief is in deze visie herkenbaar opgenomen. De steun betreft 80% van de verwachte kosten ad € 45.500. Ondersteuning van het Hbo-initiatief past binnen de doelstelling van het budget dat de raad voor de uitvoering van de visie heeft vrijgemaakt.

Participatie:

Het Hbo-initiatief is onderwerp geweest in het traject GO2032 en ook herkenbaar in de Visie van de stad opgenomen. SHOG heeft in het gelopen traject ook vele partners in stad en regio geraadpleegd. Ook de gemeente heeft in het kader van 'Samen voor elkaar' en Regio Deal uitgebreid met omliggende gemeenten en regionaal bedrijfsleven en onderwijs gesproken over de onderwijsuitdagingen van de regio. Daar wordt gepleit voor verbinding met reeds bestaande initiatieven.

Communicatie:

SHOG verzorgt de communicatie in dit traject, zo ook de toelichting in de I&O over de businesscase.

Duurzaamheid:

n.v.t.

Vervolgproces:

Wethouder Van Doesburg heeft de gemeenteraad van Gorinchem toegezegd een eventuele vraag vanuit SHOG met een advies vanuit het college voor te leggen aan de gemeenteraad. Voor deze vraag van SHOG zijn in de agenda van de gemeenteraad de volgende momenten gereserveerd:

- Informatie & Ontmoeting: 17 september 2020; 19.30-20.20 uur
- Beraad & Advies: 1 oktober 2020; 19.30-20.20 uur
- Besluitvorming in gemeenteraad: 15 oktober 2020

Bijlagen:

Businesscase Hoger onderwijs Gorinchem: "Stichting Hoger Onderwijs Gorinchem, Innovatief onderwijs in een dynamische regio", januari 2020.

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 26 augustus 2020

Besluit:

1. Stichting Hoger Onderwijs Gorinchem (SHOG) te steunen in de volgende fase waarin de stichting met behulp van een kwartiermaker beoogt: het netwerk rondom de beoogde opleiding aan zich te binden; een onderwijspartner te vinden, en; financiering te realiseren;
2. onder voorwaarden een subsidie van € 36.400 te verlenen aan SHOG ten behoeve van de kwartiermakersfase;
 1. voorafgaand aan uitkering van het bedrag toont SHOG de beschikbaarheid aan van aanvullende middelen (cofinanciering) van ten minste € 9.100,- (20% van € 45.500,-);
 2. de kwartiermaker zoekt verbinding met andere regionale initiatieven – in ieder geval het IAC i.o., de Dordrecht Academy en Hbo ICT – om tot een voor de regio beste invulling van een Hbo-opleiding te komen;
 3. SHOG neemt aan het einde van deze fase (medio 2021) een beslissing om de Hbo-opleiding al of niet daadwerkelijk te starten en verantwoordt deze keuze in een rapportage waarin SHOG inzicht biedt in:
 - verbinding met de onder 2.2 genoemde regionale initiatieven;
 - de mate van binding van het netwerk rondom de opleiding en het commitment van een onderwijspartner;
 - het commitment van financieringspartners t.b.v. de duurzame exploitatie van een hbo-opleiding.
3. de kosten te dekken uit de hiervoor in de Visie van de Stad bestemde middelen;
4. de financiële (budgettair neutrale) gevolgen te verwerken in een begrotingswijziging;
5. bij evt. vervolgvragen van de SHOG het uitgangspunt te hanteren dat de gemeente onder nader te stellen voorwaarden maximaal 5% van de totaalkosten voor haar rekening neemt.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 15 oktober 2020.

Griffier,

Voorzitter,